

Schatten van het Banjaardstrand

Wat is nu nog een van de leukste zaken om te vermelden van dit geweldige strand? Als er gesuppleerd wordt met van elders aangevoerd zand, kan dat de situatie van een vindplaats totaal wijzigen. Zo ging het in ieder geval op Domburg, waar nu nog maar erg weinig te vinden is van die eens zo rijke Domburgse fauna. Maar op Noord-Beveland is er ondanks de enorme suppletie, nauwelijks iets gewijzigd: *Epitonium greenlandicum*, *Potamides tricinctus*, *Ringicula ventricosa*, *Oenopota trevelli*: ze liggen er nog steeds, er is alleen veel meer bij gekomen. Ja, zo'n strand, het kan niet anders, dat moet wel DE plek zijn.

Dankwoord

Dank aan Freddy van Nieulande die verschillende foto's maakte en aan Frank Wesselingh voor de foto van de *Mitra* spec.

Naschrift

Wie zelf wil verzamelen op dit bijzondere strand: er liggen haast altijd grote schelpenbanken maar deze bevatten voor 95% holocene bivalven. Horentjesgruis is eigenlijk alleen te vinden bij gunstige wind. Gunstig is langdurige noordenwind, oost, zuidoost en zuid, en natuurlijk na storm. Ongunstig zijn de overige windrichtingen. Het meeste materiaal is te vinden tussen de pijlerdam en de draad met drijvers die het Banjaardstrand verbindt met Neeltje Jans (voor de veiligheid van zwemmers, surfers en bootvissers in verband met de enorm sterke stroom).

Geraadpleegde bronnen

- FACTSHEET ZEEUWSCHE DELTA. Zie: dtvirt35.deltares.nl/products/22200.
- NOTA KUSTFUNDAMENT. http://www.dynamischkustbeheer.nl/content/content.asp?menu=10360000_000000.
- OMROEP ZEELAND. <http://www.omroepzeeland.nl/dossier/oosterscheldekering>.
- <http://www.nu.nl/binnenland/3562161/grote-zorgen-ingenieurs-stormvloedkering.html>
- PROVINCIALE ZEEUWSE COURANT. <http://www.pzc.nl/regio/bevelanden/grote-hopperzuiger-bezig-met-opspuiten-banjaardstrand-1.3764249>
- RIJKSWATERSTAAT. http://www.rijkswaterstaat.nl/actueel/nieuws_en_persberichten/2013/maart2013/nieuw_zand_voor_strand_banjaard.aspx
- VAN REGTEREN ALTENA, C.O., 1937. Bijdrage tot de kennis der fossiele, subfossiele en recente mollusken, die op de Nederlandse stranden aanspoelen, en hunner verspreiding. – Proefschrift. D. van Sijn en zonen, Rotterdam.
- VAN REGTEREN ALTENA, C.O., A. BLOKLANDER & L.P. POUDEROYEN, 1965. De fossiele schelpen van de Nederlandse stranden en zeegaten. – Nederlandse Malacologische Vereniging, Leiden.

Landslakken verzamelen in Oost-België

C.M. Neckheim

Collecting snails in eastern Belgium

Summary

In July 2014 a search for land snails was made in eastern Belgium. In particular ruins were inspected, i.e. those of the castle of Burg-Reuland and Orval monastery. Burg-Reuland yielded 15 species with six species not yet included in a Belgian inventory dating back to 1986; Orval yielded 24 species.

Voorwoord

Een korte vakantie naar Burg-Reuland in Oost-België in juli 2014 gaf mij de gelegenheid om daar naar landslakken te zoeken. In Burg-Reuland zijn landslakken verzameld en grond-

monsters genomen en ook in en bij de abdij van Orval in het zuidoosten van België. De verzamelde soorten worden in tabellen weergegeven.

Vindplaatsen

Burg-Reuland

Ons verblijf was in Dürler, een gehucht langs de N62. Deze streek aan de grens van Luxemburg is kalkarm. De rotsige wanden langs de weg bestaan uit leisteen. Ik wist dat ik in deze streek zeer weinig landslakken zou kunnen tegenkomen. Na lang zoeken werd een leeg huisje van het Boerenknooppje *Discus rotundatus* gevonden. Ik kon zelfs geen naaktslakken vinden onder planten en stenen langs de weg. Langs de beek in de buurt van Burg-Reuland vond ik een leeg huisje van de Bruine blinkslak *Aegopinella nitidula* en werd de Gewone barnsteenslak *Succinea putris* levend waargenomen.

Mijn hoop was gevestigd op de burcht in Burg-Reuland, met dezelfde naam als de gemeente in de provincie Oostkantons. De burcht van Reuland is gebouwd in de 12^e eeuw en is momenteel een ruïne met een klein museum. De burcht staat op een heuvel

Fig. 1. Burg-Reuland, met uitzicht op het dal van de Thommerbach. Foto: Tello Neckheim.

en geeft een prachtig uitzicht over het dal van de Thommerbach (fig. 1). Langs de muur bij de ingang werd een grondmonster verzameld nadat ik daar Vale clausilia *Clausilia bidentata* en Steenbikker *Helicigona lapicida* had gevonden: dat was hoopgevend. In de ruïne heb ik op diverse plaatsen kleine beetjes strooisel verzameld op en onder muurtjes.

Orval

Orval ligt in een kalkrijk gebied van de Ardennen en het is bekend dat hier veel soorten landslakken te vinden zijn. De bron binnen het nieuw gebouwde klooster, waar de kloosterlingen nog steeds hun water halen, is al bekend uit 1076. Vóór het bezoek aan de abdij van Orval had het geregend. Bij aankomst kropen er honderden slakjes op de muur voorbij de ingang van de ruïne, naast het huidige klooster (fig. 2). Geruite rondmondhoren *Pomatias elegans*, Kleine clausilia *Clausilia rugosa parvula* (fig. 3) en Struikslak *Fruticicola fruticum* (fig. 4) waren hier algemeen en ook de Wijngaardslak *Helix pomatia* kon er gefotografeerd worden.

In de ruïne heb ik op diverse plaatsen gezocht en een klein monster van strooisel onder en op een muur genomen. Achteraf had ik veel meer monsters moeten nemen, maar het voelt toch altijd vervelend als je met al die toeristen in de buurt grond

Fig. 2. Ruïne van het klooster van Orval.
Foto: Tello Neckheim.

verzamelt. Tijdens het zoeken werd ook een mooie Hazelworm *Anguis fragilis* gevonden en gefotografeerd.

Links van de ingang van het klooster, langs het bos, heeft een stokoude boom gestaan, zoals te zien aan de grote afgezaagde stomp. Hieronder werd ook een grondmonster verzameld. Bij een restaurant verderop langs de weg werden enkele lege schelpen van landslakken verzameld.

Resultaten

Er werden in Burg-Reuland 15 soorten land-huisjesslakken waargenomen (tabel 1). In de Voorlopige atlas van de landslakken van België (De Wilde *et al.*, 1986) telde ik 16 soorten land-huisjesslakken in het UTM hok van Burg-Reuland. Deze atlas is niet recent en er zullen van na 1986 vast meer waarnemingen uit deze streek bekend zijn. Maar als ik deze atlas als uitgangspunt neem kunnen Schorshoren *Balea perversa*,

Fig. 3. Kleine clausilia *Clausilia rugosa parvula*.
Foto: Tello Neckheim.

Fig. 4. Struikslak *Fruticicola fruticum*
Foto: Tello Neckheim.

Blindslak *Ceciloides acicula*, Dwergpuntje *Punctum pygmaeum*, Grote glansslak *Oxychilus draparnaudi*, Scheve jachthorenslak *Vallonia excentrica* en Geribde jachthorenslak *Vallonia costata* aan het lijstje worden toegevoegd. Dan komt de lijst op 22 soorten land-huisjesslakken. De burcht is natuurlijk wel een onnatuurlijk kalkrijke enclave in het gebied. Misschien dat er wel wat kalk in de grond aanwezig is langs de beek, maar hoogstwaarschijnlijk heeft het metselwerk van de burcht ervoor gezorgd dat de slakkenfauna hier veel soortenrijker is dan in de omgeving. Jammer genoeg heb ik geen monsters genomen van het strooisel onder de hoge muren aan de buitenzijde van de burcht aan de dalzijde. Ik verwacht daar nog meer soorten aan te treffen.

In de ruïne van de abdij Orval en in haar directe omgeving zijn 24 soorten land-huisjesslakken waargenomen (tabel 2). Hoogstwaarschijnlijk zijn hier meer soorten te vinden. Het betreft hier een kalkrijk boslandschap in een dal waarvan de ruïne bijna tien eeuwen geleden al haar grondvesten had. Een aangetroffen zeldzame soort is de Cilindrische korfslak *Truncatellina cylindrica*. Er werd een oud huisje gevonden op een muurtje in de ruïne. Tijdens mijn bezoek aan de abdij waren alle kruiden die onderaan de muren groeiden doodgespoten, waarschijnlijk met Round-up. Ik weet niet of dit ook schadelijk is voor de landslakken. Ik vond wel een dode vleermuis in een nisje ten hoogte van de plaats waar gespoten was.

Opmerking over *Trochulus spec.*

De huisjes van *Trochulus spec.* die zijn gevonden in de burcht in Burg-Reuland lijken op *Trichia sericea* (Müller, 1774). Wiese (2014) noemt de soort "*Trochulus sericeus* (Draparnaud, 1801)" met als synoniem *Trichia pleibeia* auctt. non Draparnaud, 1905. Hij geeft aan dat *Trochulus pleibeius* (Draparnaud, 1805) een west-alpine soort is die niet in Duitsland voorkomt. Adam (1960) noemt de soort *Trichia sericea* (Müller, 1774). In Elseviers slakkengids (Kerney & Cameron, 1986) wordt de soort *Trichia pleibeia* (Draparnaud, 1805) genoemd, voorkomend in Noord-Frankrijk, Duitsland en Zuid-Engeland. Het verschil met de Haarslak *Trochulus hispidus* is dat het huisje bolter van vorm is, met een rondere mondopening en vrijwel geen, of helemaal geen callusrand. De navel is heel nauw en het huisje is dichter behaard dan dat van de Haarslak. De huisjes die ik vond hebben een nauwe navel maar zijn niet duidelijk bolter. Wel missen ze een callus en de mondopening van het huisje is ronder dan bij de Haarslak.

Geraadpleegde bronnen

- ADAM, W., 1960. Fauna de Belgique, Mollusques. Tome 1. Mollusques terrestres et dulcicoles. – Institut Royal des sciences naturelles de Belgique, Bruxelles.
- KERNEY, M.P. & R.A.D. CAMERON, 1980. Elseviers Slakkengids. – Elsevier Amsterdam/Brussel.
- WIESE, V., 2014. Die Landschnecken Deutschlands, Finden - Erkennen - Bestimmen. – Quelle & Meyer, Wiebelsheim.
- DE WILDE, J.J., J.L. VAN GOETHEM & R. MARQUET, 1986. Voorlopige atlas van de landslakken van België. Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel.

Adres van de auteur
cmneckheim@kpnplanet.nl

Tabel 1. Waargenomen soorten. België; Oostkantons; Burg-Reuland; burchtruïne; 29-7-2014

Bij ingang van de burcht, onderaan de muur		Grondmonster	
Vale clausilia	<i>Clausilia bidentata</i>	levend	>15
Schorshoren	<i>Balea perversa</i>	vers leeg	2 + 7 juv.
Middelste agaathoren	<i>Cochlicopa repentina</i>	vers leeg	5 + juv.
Blindslak	<i>Ceciloides acicula</i>	vers leeg	1 + 1 juv.
Scheve jachthorenslak	<i>Vallonia excentrica</i>	vers leeg	4
Geribde jachthorenslak	<i>Vallonia costata</i>	vers leeg	1
Boerenknoopje	<i>Discus rotundatus</i>	vers leeg	17
Haarslak	<i>Trochulus hispidus</i>	vers leeg	6 + juv.
Bruine blinkslak	<i>Aegopinella nitidula</i>	vers leeg	2 juv.
Dwergpuntje	<i>Punctum pygmaeum</i>	vers leeg	2
Grote glansslak	<i>Oxychilus draparnaudi</i>	vers leeg	3 + 3 juv.
Steenbikker	<i>Helicigona lapicida</i>	vers leeg	9 + 2 juv.
	<i>Arion spec.</i>	oud	1 schildje
Doorschijnende glasslak	<i>Vitrina pellucida</i>	oud	1 schelpdeel
Onderaan buitenmuur zuidzijde van de burcht		Grondmonster	
Scheve jachthorenslak	<i>Vallonia excentrica</i>	levend	1 + 1 juv.
Schorshoren	<i>Balea perversa</i>	vers leeg	>20
Boerenknoopje	<i>Discus rotundatus</i>	vers leeg	3
Steenbikker	<i>Helicigona lapicida</i>	vers leeg	5
Grote glansslak	<i>Oxychilus draparnaudi</i>	vers leeg	1 + juv.
Middelste agaathoren	<i>Cochlicopa repentina</i>	levend	1 + juv.
Onderaan binnenmuur, zuidzijde burcht		Grondmonster	
Vale clausilia	<i>Clausilia bidentata</i>	vers leeg	3
Onderaan muur bij hoge toren		Grondmonster	
Schorshoren	<i>Balea perversa</i>	vers leeg	2 + 1 juv.
Boerenknoopje	<i>Discus rotundatus</i>	oud	1
Steenbikker	<i>Helicigona lapicida</i>	vers leeg	5 + 1 juv.
Grote glansslak	<i>Oxychilus draparnaudi</i>	vers leeg	1 juv.

Tabel 2. Waargenomen soorten. België; provincie Luxemburg; Villers-devant-Orval; klooster Orval, 29-7-2014**Op muurtje langs pad naar ruïne bij ingang**

		Zichtwaarneming	Aantal
Gekielde clausilia	<i>Macrogastra rolpheii</i>	levend	10
Kleine clausilia	<i>Clausilia rugosa parvula</i>	levend	15
Struikslak	<i>Fruticicola fruticum</i>	levend	2
Geruite rondmondhoren	<i>Pomatias elegans</i>	levend	10
Wijngaardslak	<i>Helix pomatia</i>	levend	5

Onderaan muurtje noordwestzijde; in ruïne

		Zichtwaarneming	
Opgerolde tandslak	<i>Helicodonta obvoluta</i>	levend	1
Grote glansslak	<i>Oxychilus draparnaudi</i>	levend	2
Boerenknoopje	<i>Discus rotundatus</i>	levend	1
Gewone weglak	<i>Arion rufus</i>	levend	1

Onderaan muurtje midden in ruïne

		Grondmonster	
Cilindrische korfslak	<i>Truncatellina cylindrica</i>	oud	1
Middelste agaathoren	<i>Cochlicopa repentina</i>	vers leeg	1
Slanke dwergslak	<i>Carychium tridentatum</i>	oud	2
Dwerg-korfslak	<i>Vertigo pygmaeum</i>	vers leeg	1
Kleine korfslak	<i>Vertigo pusilla</i>	vers leeg	>25
Vaatjesslak	<i>Sphyradium dolium</i>	oud	1
Donkere torenslak	<i>Merdigera obscura</i>	levend	2
Scheve jachthorenslak	<i>Vallonia excentrica</i>	vers leeg	1
Geribde jachthorenslak	<i>Vallonia costata</i>	vers leeg	1
glansslak	<i>Oxychilus spec.</i>	vers leeg	2 juv.
Kleine clausilia	<i>Clausilia rugosa parvula</i>	levend	>25
Boerenknoopje	<i>Discus rotundatus</i>	vers leeg	3
Gladde clausilia	<i>Cochlodina laminata</i>	vers leeg	1 fragm.
Gladde tolsak	<i>Euconulus fulvus</i>	vers leeg	1 fragm.

Onder oude, gekapte boom

		Grondmonster	
Opgerolde tandslak	<i>Helicodonta obvoluta</i>	vers leeg	4
Slanke dwergslak	<i>Carychium tridentatum</i>	vers leeg	>15
Stekelslak	<i>Acanthinula aculeata</i>	vers leeg	2 topjes
Boerenknoopje	<i>Discus rotundatus</i>	vers leeg	21
Vale clausilia	<i>Clausilia bidentata</i>	levend	5
Gladde clausilia	<i>Cochlodina laminata</i>	vers leeg	1
Gekielde clausilia	<i>Macrogastra rolpheii</i>	vers leeg	1
Geribde clausilia	<i>Macrogastra attenuata lineolata</i>	vers leeg	1
Grote glasslak	<i>Phenacolimax major</i>	oud	1
Gladde tolsak	<i>Euconulus fulvus</i>	vers leeg	1
blinkslak	<i>Aegopinella spec.</i>	oud	1 juv.

Boshelling bij restaurant

		Zichtwaarneming	
Gladde clausilia	<i>Cochlodina laminata</i>	vers leeg	2
Gekielde clausilia	<i>Macrogastra rolpheii</i>	vers leeg	1
Steenbikker	<i>Helicigona lapicida</i>	vers leeg	1 juv.
Kleine clausilia	<i>Clausilia rugosa parvula</i>	vers leeg	1